

- високий рівень захисту лісів від пожеж і лісопорушень, підтверджений відсутністю пожеж, масових осередків хвороб і шкідників упродовж ревізійного періоду.

Проте в процесі господарювання виявлено низку проблем, зокрема:

- несвоєчасне проведення рубок формування та оздоровлення, що спричинило заміну головної породи в лісових культурах на площі 142,5 га у віці 11–20 років;

- недостатній агротехнічний і лісівничий догляд за незімкнутими лісовими культурами, що знижує їхню якість;

- недостатня увага до вдосконалення лісонасінневої діяльності;

- незадовільний стан окремих кварталних просік, які потребують розчищення.

Оптимізація лісокористування передбачає екологічно збалансоване землекористування та лісокористування. Виділяються дві основні групи заходів: експлуатаційні та відтворювальні, спрямовані на гармонізацію використання деревних і недеревних ресурсів та потенціалів.

У ДП «Берегівський лісгосп» реалізуються різноманітні заходи з відтворення лісів. Лісовідновлення виконано на 90,5% запланованої площі, із створенням лісових культур на 458,5 га. Відновлення лісів здійснюється шляхом освоєння лісосік головного користування та проведення лісовідновних рубок. Збільшення площ лісових насаджень відбувається переважно за рахунок природного поновлення. Природне поновлення запроектовано на 18,4 га, з яких 1,9 га займають твердолистяні породи. Із загальної площі некритих лісовою рослинністю ділянок і лісосік (1238 га) лісовідновлення потребують 1192,7 га. У рекреаційних лісах на площі 24,9 га заплановано створення лісових культур. Для охорони лісів у лісництвах підприємства застосовується комплекс заходів, включаючи сертифікацію лісів і протипожежні дії.

Список використаних джерел:

1. Бадзян В. В. Перспективні напрями на шляху еколого-збалансованого використання лісгосподарських земель. Науковий вісник НЛТУ України. Серія економічна. Вип. 27. № 2. 2017. С. 20-23.
2. Мошак, О. В. Регіональні проблеми формування і розвитку лісоресурсного потенціалу. Науковий вісник Ужгородського університету: Серія: Економіка. Ужгород: УжНУ, 2013. Вип. 3(40). С. 211–215.
3. Проект організації та розвитку лісового господарства ДП «Берегівське лісове господарство» Закарпатського обласного управління лісового та мисливського господарства. Ірпінь, 2021. 146 с.
4. Проект організації та розвитку лісового господарства ДП «Виноградівське лісове господарство» Закарпатського обласного управління лісового та мисливського господарства. Ірпінь, 2021. 146 с.
5. Сертифікація системи ведення лісового господарства. URL: <https://ua.fsc.org/ua-uk/forest-management-certification>.
6. Havryshok B., Syvyi M., Demyanchuk P., Lisova N., Pytuliak M. Geospatial Features of Historical-Geographical Formation and the Current State of the Forest Massifs of Busk Forestry (Ukraine) Annales Universitatis Mariae Curie-Sklodowska. Sectio B – Geographia, Geologia, Mineralogia et Petrographia. Lublin, 2023. P. 39-57. <https://DOI:10.17951/b.2023.78.39-57>.

СУСПІЛЬНО-ГЕОГРАФІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕБІГУ УРБАНІЗАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ НА ТЕРИТОРІЇ ЧЕРНІВЕЦЬКОЇ ОБЛАСТІ

Наталія ЗАБЛОТОВСЬКА, Ірина ЗАБЛОТОВСЬКА

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича
Чернівці, Україна

Abstract. *The features of the course of urbanization processes in the territory of Chernivtsi region are considered in the context of reforming the administrative-territorial system, military operations in Ukraine, and changes in approaches to defining the concept of urban settlement.*

Key words: *urbanization, suburbanization, city, urban settlement, transport accessibility.*

Населені пункти як форма організації суспільства та середовища життєдіяльності населення є відображенням особливостей розвитку території де вони функціонують. Міста вже давно стали ядрами притягання мігрантів, інвестицій, інновацій, тощо. Для території

Чернівецької області, яка є найменшою в Україні, характерні одні із найнижчих темпів урбанізації в державі. Однак, даний регіон вирізняється специфічними геополітичними умовами, прогресивними демографічними тенденціями, специфічними етно-культурними особливостями, які в тій чи іншій мірі вплинули на формування мережі міських поселень краю, й надалі виступають чинниками перебігу урбанізаційних процесів. Нас же, як географів, цікавить саме географічне підґрунтя формування та розвитку урбанізаційних процесів, та їх місце у просторовому плануванні регіонів.

Нами було проведено дослідження міського розселення за період із 1959 по 2022 рр., крайня дата дослідження обмежується Законом України «Про внесення змін до Закону України «Про захист інтересів суб'єктів подання звітності та інших документів у період дії воєнного стану або стану війни»». Тому у своїх дослідженнях ми оперуємо статистичними показниками цього періоду, та відповідно термінами «місто», «селище міського типу».

На фоні загальнодержавного показника урбанізованості 69,7%, що відповідає рівню «високий», Чернівецька область за досліджуваним явищем 43,3 % вирізняється одним із найнижчих значень в Україні (після Закарпатської області). Так, за період з 1959 року на території області частка міського населення зросла від 31,4% до 43,3%, у 2022. Цікаво відмітити, що з 2001 по 2010 роки, коли було зафіксоване скорочення кількості мешканців області, рівень урбанізації стабілізувався, а з 2011 року почав далі зростати. Що ще раз підкреслює перспективи урбанізаційних процесів у регіоні.

Міські поселення області по території області вони розміщені нерівномірно. найбільше їх, як за кількістю так і за числом мешканців, у Чернівецькому районі (6 міст та 5 селищ міського типу) із показником урбанізованості – 51,1%. Що пояснюється як роллю обласного центру, на який припадає 68,5% всього міського населення області, так і наявністю решти міських поселень району в зоні впливу Чернівців. У Дністровському та Вижницькому районах показники урбанізованості відповідно склали 22,9 та 22,2 %%. Більшість міських мешканців зосереджена у обласному центрі та міських поселеннях в зоні його впливу. За досліджуваний період людність міських поселень зростала із найвищими темпами – у Чернівецькому районі (65%). Найбільш стабільними виявилися міські поселення Вижницького району (приріст 12%). Для Дністровського району темпи розраховувались від 1979 року, відповідно приріст склав 6%. Якщо ж відштовхуватися від максимального пікового обласного показника 1989р., то реальний приріст маємо лише для Чернівецького району (1%), а для Вижницького та Дністровського – фіксуємо скорочення -13 та -18 %% відповідно.

Результати розрахунку коефіцієнту урбанізованості за досліджуваний період для області показують динаміку до зростання показника. Нами було розраховано реальний рівень урбанізації для території Чернівецької області загалом, та окремо для міст і селищ міського типу. Отримані результати показали, що значення реальної урбанізації для міст становить 26,8, для усіх міських поселень разом – 29,86. Це свідчить про активний розвиток субурбанізаційних процесів у області. Така картина формується зокрема за рахунок селищ міського типу Чернівецького району. Де в зоні активного впливу Чернівців, ми спостерігаємо не лише розвиток урбанізаційних процесів, але й субурбанізації навколо Чернівців. Рівень реальної урбанізації допомагає краще зрозуміти, скільки людей фактично ведуть міський спосіб життя, незалежно від місця реєстрації. Динаміка цього показника по області за досліджуваний період вказує на субурбанізаційні процеси в досліджуваному регіоні.

У географії населення для визначення особливостей у розселенні населення широко застосовують використовують метод Зіпфа-Медведкова. Доділення згідно даної методики, вказують на демографічну вагомість обласного центру. А розподіл міського населення в Чернівецькій області можна характеризувати як різко моноцентричний, адже фіксуємо домінування першого в рейтингу обласного центру над Сторожинцем більше чим у 10 разів. Для Чернівецького району, із врахуванням лідируючих позицій обласного центру, правило «ранг-людність» дало апроксимацію 0,85 (що дещо вище ніж по області загалом). Для Вижницького району влічина апроксимації склала 0,99, що говорить про оптимальне

співвідношення ранг-людність у систем міського розселення даного району. Трохи менший показник достовірності ($R^2 = 0,95$) у Дністровському районі, однак все ж він вказує на високу достовірність результатів. Але не дивлячись на наближеність до ідеального малюнка тут не простежується моноцентричність у системі розселення

Субурбанізаційні процеси в області відбуваються навколо моноцентру – Чернівців. за досліджуваній період чисельність мешканців міста зросла у 1,7 рази. Це відбувалося як за рахунок демографічних процесів так за рахунок «поглинання» містом навколишніх поселень.

Із 2000-х років разом із зростанням чисельності населення у місті почалися й субурбанізаційні процеси добре простежуються на картосхемі. Де вирізняється зростання кількості мешканців у селах теперішніх Чагорської, Острицької, Велико-Кучурівської, Кам'янської, Мамаївської громад. Також варто звернути увагу, що не всі сусіди першого порядку із Чернівецькою міською радою мають приріст населення, що можна пояснити особливостями географічного положення (природна межа, віддаленість від міста, якість шляхів сполучення, тощо). Субурбанізаційні процеси, як і формування системи розселення у основі своїй мають міграційні зв'язки основного поселення із нижчими у розселенській ієрархії. Силу поля демографічної напруги 500 осіб/км² Чернівці створюють в радіусі 23 кілометрів, охоплюючи при цьому поселення 13 громад Чернівецького району. Однак напруга поля демографічного впливу показує загальну демографічну залежність, а реальні зв'язки залежать в першу чергу від транспортних шляхів та можливості міграційної активності. Власне якраз транспортна доступність й виступає визначальним чинником у напрямках маятникових міграцій та безпосередньо процесах субурбанізації. У межах 30-кілометрової зони навколо обласного центру замешкує більше половини населення області. За даними openrouteservice в межах полігону 1656,5 тис квадратних кілометри замешкує 503 тисячі осіб. Проведені нами розрахунки доступності до міста Чернівці навколишніх громад, дають підстави до прогнозування поглинання містом сіл Коровія та Чорнівка (вони уже в складі Чернівецької міської ради), та посилення субурбанізаційних зв'язків в сторону Кам'янської. Велико-Кучурівської та Чагорської громад.

ТРАНСПОРТНО-ЛОГІСТИЧНІ ПЕРЕВАГИ ЧЕРНІВЕЦЬКОЇ ОБЛАСТІ, ЯК ОДИН ІЗ КЛЮЧОВИХ ПУНКТИВ У СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ

Віталій ЗАБЛОТОВСЬКИЙ

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича
Чернівці, Україна

Abstract. *The development strategy of the Chernivtsi region is analyzed in order to take into account the prospects for the development of transport and logistics networks in the region, and the advantages of the geographical location of the study region.*

Key words: *development strategy, transport and logistics networks, geographical location, communication routes.*

Транспортно-логістичні переваги території є важливим фактором її перспективного розвитку. Адже сучасний розвиток територій в переважній більшості залежить від вигідного транспортного розташування. Що можемо простежити як за людністю поселень, так і за рівнем їх соціально-економічного розвитку. Надто, якщо дані переваги посилюються вигідним геополітичним розміщенням.

Вдалим прикладом вагомості транспортно-географічного положення є Чернівецька область. Для якої даний фактор навіть виділяється як перший пункт сильних сторін у SWOT-аналізі розвитку Чернівецької області. Також варто вказати, що переваги у географічному розміщенні території області зумовили формування першого, другого та п'ятого пунктів серед визначених можливостей у розвитку Чернівецької області у тому ж таки SWOT-аналізі. Власне